

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 28.06.2006, sp. zn. Tpjn 304/2005, ECLI:CZ:NS:2006:TPJN.304.2005.1

Číslo: 45/2006

Právní věta: Rozhodujícím hlediskem, podle kterého ze tří kritérií obsažených v ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. bude stanovena výše škody způsobené trestným činem v případě poškození věci, je skutečnost, zda lze zjistit cenu, za kterou se věc, jež byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává. Posouzení této skutečnosti je závislé na konkrétním druhu a charakteru poškozené věci (případně její části) a na tom, zda existují takové překážky, které výrazně znesnadňují použití uvedeného kritéria nebo vzhledem k nimž není účelné, hospodárné ani výstižné stanovit škodu porovnáním ceny věci před poškozením a po něm. Stanovení výše škody podle účelně vynaložených nákladů na uvedení poškozené věci do stavu před jejím poškozením tedy přichází v úvahu zejména tehdy, pokud je z okolností zřejmé, že výše způsobené škody je ve značném nepoměru k celkové ceně poškozené věci nebo jde o poškození části většího funkčního celku, které se neprojeví na jeho prodejní ceně (např. drobné poškození karoserie motorového vozidla, rozbití jeho oken či světlometů, poškození vstupních dveří domu, rozbití jeho oken apod.). Při tomto způsobu stanovení výše škody je třeba od nákladů vynaložených na opravu poškozené věci odečíst částku odpovídající zhodnocení věci oproti jejímu stavu před poškozením.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.06.2006

Spisová značka: Tpjn 304/2005

Číslo rozhodnutí: 45

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Škoda

Předpisy: § 89 odst. 12 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

O d ů v o d n ě n í :

Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu podle § 21 odst. 1 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, a čl. 14 odst. 1 písm. f) Jednacího řádu Nejvyššího soudu navrhl, aby trestní kolegium Nejvyššího soudu zaujalo stanovisko v zájmu jednotného výkladu ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. v případech určování výše způsobené škody při částečném poškození větších funkčních celků.

Tento návrh učinil předseda trestního kolegia na základě podnětu nejvyšší státní zástupkyně ze dne

20. 4. 2005.

Z předloženého podnětu vyplývá, že Nejvyšší státní zastupitelství zaznamenalo v rámci výkonu své působnosti ohledně uvedené otázky rozdílnou rozhodovací praxi senátů Nejvyššího soudu.

Nejvyšší státní zástupkyně poukázala na dvě rozhodnutí Nejvyššího soudu, z nichž získala poznatky o rozdílné rozhodovací praxi.

Prvním z nich je usnesení ze dne 22. 9. 2004, sp. zn. [8 Tdo 1022/2004](#), jímž Nejvyšší soud na podkladě podaného dovolání zrušil podle § 265k odst. 1 tr. ř. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 8. 4. 2004, sp. zn. 9 To 457/2003, a rozsudek Okresního soudu v Břeclavi ze dne 16. 7. 2003, sp. zn. 3 T 169/2003, a podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Břeclavi, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Výše citovaným rozsudkem tohoto okresního soudu byl obviněný F. M. uznán vinným trestným činem poškozování cizí věci podle § 257 odst. 1 tr. zák. a odsouzen podle § 257 odst. 1, § 53 odst. 1, 2 tr. zák. k peněžitému trestu ve výměře 2000 Kč a podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl pro případ, že by ve stanovené lhůtě nebyl peněžitý trest vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody na jeden měsíc. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost zaplatit na náhradu škody poškozené obchodní společnosti F. F., s. r. o., P., částku 7607 Kč. Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obviněný trestného činu dopustil tím, že „dne 24. 8. 2002 kolem 12.00 hod. v L. poškodil motorové vozidlo tov. zn. IVECO 35, zaparkované před domem na ulici L. tak, že na vozidlo hodil ze vzdálenosti 4 metrů kus cihly, čímž rozbil čelní sklo a poškodil přední kapotu, a způsobil tak majiteli obchodní společnosti F. F., s. r. o., P., škodu ve výši 7607 Kč“. Proti rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání směřující proti všem jeho výrokům, které bylo shora citovaným usnesením Krajského soudu v Brně podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítnuto. Prostřednictvím svého obhájce podal obviněný proti tomuto usnesení dovolání, v němž uplatnil důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. d), g), l) tr. ř. Namítl mimo jiné, že podle § 89 odst. 12 tr. zák. měla být výše škody stanovena podle hlediska ceny, nikoli podle hlediska účelně vynaložených nákladů na uvedení v předešlý stav, a měla být vyjádřena rozdílem ceny, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodávala ve stavu před poškozením čelního skla a přední kapoty, a ve stavu s poškozeným předním sklem a přední kapotou, a to s přihlédnutím ke stáří vozidla a jeho celkovému stavu v době činu.

Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozhodnutí vyslovil názor, že sice primárním hlediskem při stanovení výše škody podle § 89 odst. 12 tr. zák. je hledisko ceny, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává, a teprve v případě, že výši škody není možné podle tohoto hlediska zjistit, lze použít některé z dalších dvou hledisek uvedených v § 89 odst. 12 tr. zák., avšak je-li poškozena věc, která je nedílnou součástí určitého funkčního celku (zařízení) a lze ji opravit nebo jinak uvést do původního stavu, je třeba při stanovení výše škody vycházet především z účelně vynaložených nákladů na uvedení funkčního celku v předešlý stav, jinak by nebyla např. vzata na zřetel práce, kterou je třeba obvykle vynaložit k odstranění následků poškození. Konstatoval rovněž, že uvedený závěr není v rozporu se závěry rozhodnutí publikovaného pod č. 32/1994 Sb. rozh. tr., je pouze jejich upřesněním.

Druhým rozhodnutím, z něhož nejvyšší státní zástupkyně ve svém podnětu citovala, je usnesení ze dne 8. 2. 2005, sp. zn. [7 Tdo 25/2005](#), jímž Nejvyšší soud na podkladě podaného dovolání zrušil podle § 265k odst. 1 tr. ř. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. 8. 2004, sp. zn. 6 To 306/2004, a rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 21. 4. 2004, sp. zn. 5 T 119/2002, a podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu ve Frýdku-Místku, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Výše citovaným

rozsudkem tohoto okresního soudu byl obviněný D. T. uznán vinným trestným činem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. d) tr. zák., kterého se dopustil tím, že „dne 11. 12. 2001 kolem 19.55 hodin v katastru obce F.-M. při jízdě po silnici ve směru ke křižovatce v podnapilém stavu za snížené viditelnosti a sněžení řídil nepřiměřenou rychlostí kolem 50 km/hod. své osobní vozidlo zn. VW Passat, v důsledku čehož na kluzké vozovce za vrcholem stoupání již nestačil zareagovat na situaci vzniklou v silničním provozu a zezadu narazil do vozidla zn. Škoda 110 L řízeného M. C., který na křižovatce odbočoval vlevo, odhodil jej do levé části vozovky do jízdni dráhy protijedoucího automobilu zn. Fiat Brava řízeného T. W., přičemž následkem střetu vznikla na vozidle zn. Škoda 110 L ve výši nejméně 4500 Kč a na vozidle zn. Fiat Brava nejméně 145 800 Kč, přičemž v době dopravní nehody měl obviněný D. T. nejméně 1,42 promile alkoholu v krvi“. Za to byl odsouzen podle § 201 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu osmnácti měsíců. Podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák. mu byl rovněž uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu 20 měsíců a podle § 228 odst. 1 tr. ř. stanovena povinnost zaplatit pojišťovně K., a. s., P. náhradu škody ve výši 90 000 Kč. Uvedený rozsudek napadl obviněný odvoláním, které Krajský soud v Ostravě shora citovaným usnesením podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné. Proti tomuto usnesení podal obviněný dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Vytkl v něm mimo jiné nesprávný postup při stanovení výše škody, když tato byla stanovena na základě sekundárně použitelné nákladové metody, ačkoli měla být podle § 89 odst. 12 tr. zák. primárně stanovena podle ceny, za kterou se věc v době a v místě obvykle prodává, což znamená, že výše škody představuje rozdíl mezi hodnotou věci před poškozením a po něm.

Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozhodnutí konstatoval, že při stanovení výše škody nebylo postupováno v souladu s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2001, sp. zn. [7 Tz 103/2001](#) (obdobně též rozhodnutí č. 32/1994 Sb. rozh. tr.), jež vycházelo ze závěru, že ojetá, různě poškozená a dokonce i zcela havarovaná vozidla jsou běžně předmětem obchodu a za tohoto stavu výše škody měla být zjištěna jako rozdíl mezi cenou, za kterou se v době a v místě činu obvykle prodávalo nepoškozené vozidlo odpovídajícího typu, stáří a opotřebení, a cenou, za kterou se v době a v místě činu obvykle prodávalo odpovídající vozidlo s takovým druhem, rozsahem a stupněm poškození, jaké způsobil obviněný. Rozdíl mezi těmito cenami představuje pak výši škody ve smyslu zákonného znaku trestného činu. Stanovení výše škody podle účelně vynaložených nákladů na uvedení v předešlý stav by přicházelo v úvahu jedině za předpokladu zjištění, že motorová vozidla odpovídajícího typu, stáří, opotřebení a rozsahu poškození se v době a v místě činu neprodávala, tj. nebylo možné stanovit výši škody podle hlediska ceny, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává. Nejvyšší soud tedy dospěl k závěru, že škoda jako zákonný znak trestného činu byla stanovena v rozporu s ustanovením § 89 odst. 12 tr. zák.

Nejvyšší státní zastupitelství se zcela neztotožnilo s názorem Nejvyššího soudu vyjádřeným v rozhodnutí ze dne 22. 9. 2004, sp. zn. [8 Tdo 1022/2004](#), že závěry soudu nejsou v rozporu s rozhodnutím publikovaným pod č. 32/1994 Sb. rozh. tr., ale jsou pouze jejich upřesněním, spíše se přiklonilo k preferenci postupu, který byl aplikován v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 2. 2005, sp. zn. [7 Tdo 25/2005](#).

Trestní kolegium Nejvyššího soudu si před zaujetím stanoviska vyžádalo podle § 21 odst. 3 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, vyjádření od Ministerstva spravedlnosti České republiky, Ministerstva vnitra České republiky, Nejvyššího státního zastupitelství, předsedů vrchních a krajských soudů, právnických fakult v Praze, v Brně, v Plzni a v Olomouci, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky a České advokátní komory.

Uvedeným připomínkovým místům byl zaslán návrh stanoviska ve dvou alternativách. Zatímco první alternativa vycházela důsledně z ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. a byla konformní jak s rozhodnutím

publikovaným pod č. 32/1994 Sb. rozh. tr., tak s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 8. 2. 2005, sp. zn. [7 Tdo 25/2005](#), druhá alternativa upřednostila názor obsažený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2004, sp. zn. [8 Tdo 1022/2004](#) (všechna rozhodnutí byla již zmíněna výše).

Z došlých vyjádření bylo zřejmé, že pro prvou alternativu bylo Ministerstvo vnitra České republiky, stavěla se za ni právnická fakulta v Praze, přikláněl se k ní Institut pro kriminologii a sociální prevenci a podporovalo ji i Nejvyšší státní zastupitelství (jeho zástupce však písemně formulovaný názor posléze při projednávání v trestním kolegiu Nejvyššího soudu ústně modifikoval). Pro druhou alternativu byly Ministerstvo spravedlnosti České republiky, právnická fakulta v Brně, Ústav státu a práva Akademie věd České republiky, Česká advokátní komora a především všechny krajské a vrchní soudy, jejichž vyjádření měl Nejvyšší soud k dispozici.

Při jednání trestního kolegia Nejvyššího soudu dne 20. 4. 2006 jednoznačně převážil názor, že bude upřednostněn návrh obsažený ve druhé alternativě, který je však zapotřebí dopracovat, právní větu upřesnit a odůvodnění stanoviska ještě výstižněji vyargumentovat.

Tomuto právnímu názoru v zásadě odpovídají další dvě rozhodnutí senátů Nejvyššího soudu z poslední doby. Jde jednak o usnesení ze dne 4. 8. 2005, sp. zn. [11 Tdo 810/2005](#), jednak o usnesení ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. [8 Tdo 239/2006](#).

Prvním z těchto usnesení Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné dovolání obviněného směřující proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 12. 2004, sp. zn. 8 To 591/2004, jímž tento soud zamítl jako nedůvodné podle § 256 tr. ř. odvolání obviněného proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 12. 10. 2004, sp. zn. 44 T 14/2004. Tímto rozsudkem byl obviněný R. H. uznán vinným trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), e), odst. 3 tr. zák., dílem dokonaným a dílem ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., spáchaným v jednočinném souběhu s trestným činem poškozování cizí věci podle § 257 odst. 1 tr. zák., a odsouzen podle § 247 odst. 3 tr. zák. a § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody na tři roky, pro jehož výkon byl zařazen podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. do věznice s ostrahou. Současně mu byla podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložena povinnost uhradit poškozenému M. Z. škodu ve výši 10 570 Kč a poškozenému M. K. škodu ve výši 650 000 Kč. Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obviněný dopustil uvedených trestných činů tím, že „v době od 5. 10. 2002 od 20.30 hod. do 6. 10. 2002 od 7.45 hod. v P. 1, ul. Š., se vloupal do domu, ve kterém probíhaly částečně rekonstrukční práce, a zde odcizil několika poškozeným různé věci a peníze v celkové hodnotě 1 279 810 Kč, přičemž tímto jednáním též způsobil na zařízení objektu škodu ve výši 10 572,30 Kč ke škodě jejího vlastníka M. Z., a tohoto jednání se dopustil přesto, že byl rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 22. 3. 2000, sp. zn. 5 T 197/1999, který nabyl právní moci dne 4. 4. 2000, odsouzen pro pokus trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), e) tr. zák. kromě jiného k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 10 měsíců, který vykonal dne 3. 5. 2000“. Proti usnesení soudu druhého stupně podal obviněný dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. c), g), l) tr. ř. a v rámci druhého z nich namítl, že považuje za chybnou právní kvalifikaci svého jednání z důvodu vadného vyhodnocení škody jakožto jednoho ze základních znaků objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu poškozování cizí věci. K této problematice Nejvyšší soud zaujal právní názor, který byl posléze zpracován do právní věty a publikován v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sešit 17, č. T 813. s touto právní větou: „Protože zabudované dveře (ať už dveřní křídla, závěsy, zámky či zárubně), k jejichž poškození dojde vloupáním pachatele do domu, nejsou jako součást tohoto domu samostatným předmětem obchodu, nelze při použití kritérií pro zjišťování výše škody uvedených v § 89 odst. 12 tr. zák. vycházet z ceny, za kterou se poškozená věc (dveře) v době a místě činu obvykle prodává, resp. není možné vyjádřit výši škody jako rozdíl mezi cenou věci nepoškozené a cenou věci poškozené, nýbrž je třeba vycházet z účelně vynaložených nákladů na opravu dveří, tj. na jejich uvedení v předešlý stav“.

Druhým z citovaných usnesení Nejvyšší soud rovněž podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné dovolání obviněného směřující proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 8. 2004, sp. zn. 11 To 315/2004, jímž tento soud k odvolání obviněného podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. zrušil ve výroku o trestu rozsudek Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 11. 5. 2004, sp. zn. 1 T 46/2004, a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že za trestné činy poškozování cizí věci podle § 257 odst. 1 tr. zák. a násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a tr. zák., ohledně nichž zůstal výrok o vině nedotčen, obviněnému uložil podle § 197a odst. 1 tr. zák. a § 35 odst. 1 tr. zák. úhrnný trest odnětí svobody v trvání deseti měsíců, pro jehož výkon jej zařadil podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. do věznice s dozorem. Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obviněný L. B. dopustil uvedeného majetkového trestného činu tím, že po slovním konfliktu s poškozenými A. V. a M. V. „... úmyslně kamenem rozbil dvojitou skleněnou výplň jednoho z křídel trojkřídlého balkónového okna rodinného domku, čímž způsobil škodu ve výši 859,50 Kč, poté kameny rozbil u osobního motorového vozidla značky Fiat 126 čelní sklo, zadní sklo s vyhříváním a skla bočních oken, čímž způsobil škodu ve výši nejméně 5850 Kč, svým jednáním tak způsobil poškozením balkónového okna a oken motorového vozidla majiteli A. V. škodu v celkové výši 6709,50 Kč“. Proti rozsudku soudu druhého stupně podal obviněný dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a namítl, že považuje za nesprávný postup soudů obou stupňů při vyčíslení škody na motorovém vozidle, které bylo v době poškození užíváno více než 20 let a nacházelo se tudíž na samém konci své životnosti. Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozhodnutí zaujal právní názor, podle něhož je-li poškozena věc, která je nedílnou součástí určitého funkčního celku či zařízení a lze ji opravit nebo jinak uvést do původního stavu, je třeba při stanovení výše škody vycházet především z účelně vynaložených nákladů na uvedení funkčního celku v předešlý stav; hledisko ceny, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává, takovou vzniklou škodu zpravidla náležitě nevystihuje.

Jelikož při řešení projednávané problematiky je třeba vycházet z ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák., není od věci připomenout jeho znění: „Při stanovení výše škody pro účely trestního řízení se vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává. Nelze-li takto výši škody zjistit, vychází se z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo z uvedení v předešlý stav“.

Citované ustanovení bylo zařazeno do trestního zákona novelou z roku 1991 (zák. č. 557/1991 Sb.) a mělo odstranit pochybnosti při stanovení výše škody způsobené trestným činem. Jeho jazykovým, logickým i systematickým výkladem lze dospět k závěru, že je koncipováno tak, že vyjadřuje tři kritéria pro stanovení výše škody. Těmito kritérii jsou: cena, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává, účelně vynaložené náklady na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo účelně vynaložené náklady na uvedení věci v předešlý stav.

Vzájemný vztah těchto všech kritérií není takový, že by šlo o alternativy, z nichž by si orgány činné v trestním řízení mohly podle svého volného uvážení zvolit tu, kterou použijí. Mezi uvedenými kritérii, resp. mezi prvním kritériem ve vztahu k dalším dvěma, existuje určitá hierarchie, která vyjadřuje, že primárním hlediskem je hledisko ceny, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává, a že teprve v případě, když výši škody tímto způsobem nelze zjistit, je použitelné některé z dalších dvou hledisek, tzn. hledisko účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo hledisko účelně vynaložených nákladů na uvedení v předešlý stav. Tato dvě hlediska jsou tak pouze subsidiární ve vztahu k hledisku ceny, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2001, sp. zn. [7 Tz 103/2001](#), publikovaný pod č. 39/2002 Sb. rozh. tr.).

Rozhodující pro určení, které ze tří kritérií se použije pro výpočet výše škody, je tedy skutečnost, zda lze či nelze zjistit cenu, za kterou se věc v době a místě činu obvykle prodává, a závisí na tom, za jakých podmínek lze dojít k závěru, že uvedeným primárním způsobem škodu nelze zjistit. Podle

ustálené soudní praxe je třeba zásadně určit škodu podle účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci především u věcí, které nemají tržní cenu, např. u některých speciálních dovezených surovin nebo u ojediněle dovezené věci, popř. u individuálního konstrukčního celku, eventuelně u zcela individuálních věcí, kde lze vycházet např. z vyhotovení kopie (srov. rozhodnutí č. 5/1978 Sb. rozh. obč.). Uvedené příklady však nedopadají na všechny případy, které se v trestní praxi vyskytují, a proto je třeba dikci „nelze-li zjistit cenu“ vyložit v širších souvislostech z hlediska smyslu ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. (teleologický výklad) tak, aby byly v souladu se zákonem všechny situace, kdy pro stanovení ceny podle první varianty ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. existují takové překážky, které její určení buď výrazně znesnadňují, nebo vzhledem k nimž není účelné ani přiléhavé cenu takto určit. Přitom je třeba přihlížet i k ustanovení § 420 a § 443 obč. zák., neboť je nutné zachovat jejich vzájemnou propojenost a z hlediska výše způsobené škody zásadně dospět ke stejným závěrům (neměl by tedy být rozdíl mezi výší škody stanovené pro účely trestního řízení a výší škody určené pro rozhodnutí o náhradě škody v adhezním řízení).

V této souvislosti je vhodné připomenout rozsudek bývalého Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 11. 1988, sp. zn. [1 Cz 82/88](#), publikovaný pod č. 25/1990 ve Sb. rozh. ve věcech občanskoprávních, podle něhož při stanovení výše náhrady škody způsobené na věci je třeba vycházet z nákladů (jejich ceny), které je třeba vynaložit na uvedení věci do původního stavu (§ 442 odst. 1 obč. zák.). Výši peněžité náhrady, vyjadřující náklady na uvedení věci do původního stavu, je třeba zjistit a stanovit objektivně a nezávisle na okolnostech souvisejících se škodnou událostí. Není-li uvedení věci do původního stavu možné, pak vodítkem pro stanovení výše náhrady škody je výše nákladů, které jsou nutné k tomu, aby odškodnění bylo poskytnuto jinak než uvedením věci v předešlý stav (např. náklady na obstarání stejné nebo obdobné věci).

Podle § 420 a násl. obč. zák. se za škodu považuje újma v majetkové sféře poškozeného, když za skutečnou škodu se považuje taková újma, která znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí a která představuje majetkové hodnoty, jež je třeba účelně vynaložit na uvedení věci do předešlého stavu. Uvedený způsob určení škody je rovněž v souladu s názorem, že při stanovení výše škody vzniklé poškozením věci použité a částečně opotřebované musí být přihlédnuto k obvyklé (tržní) ceně v době poškození a k rozsahu poškození, přičemž od částky vyjadřující náklady na opravu věci musí být odečtena částka odpovídající zhodnocení věci její opravou oproti původnímu stavu (srov. rozhodnutí č. 54/2003 Sb. rozh. ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních, příp. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. [25 Cdo 347/2000](#), publikovaný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek 12, pod C 871. aj.).

Podle § 443 obč. zák. se při určení výše škody na věci vychází z ceny v době poškození. Přitom je třeba mít na mysli skutečnost, že v důsledku uložení povinnosti nahradit škodu má být poškozenému umožněno opatřit si stejné množství věcí téhož druhu a téže jakosti, případně podobnou věc. Proto, i když je výslednou cenou tzv. obecná cena, kterou nelze zjistit jiným, vhodnějším způsobem, může jako pomůcka sloužit ocenění v účetní evidenci. Při stanovení výše náhrady škody, kterou učinil poškozený sám uvedením věci v předešlý stav, je třeba vycházet z toho, co bylo na opravu vynaloženo, ale hradí se jen účelně vynaložené náklady na uvedení věci do původního stavu.

V tomto smyslu je třeba skutečnou škodu, která má být zjišťována, chápat i v trestním řízení. Je totiž nutné dbát na vzájemnou vyváženost trestněprávní a občanskoprávní úpravy a při stanovení výše škody dospět ke shodným závěrům (neměl by tedy být rozdíl mezi výší škody stanovené pro účely trestního řízení a výší škody určené pro rozhodnutí o náhradě škody v adhezním řízení).

Vzhledem ke shora uvedeným názorům lze tak učinit závěr, že pokud je poškozena věc, která je nedílnou součástí určitého funkčního celku či zařízení, a lze ji opravit nebo jinak uvést do původního stavu, pak je třeba při stanovení výše škody vycházet především z účelně vynaložených nákladů na uvedení funkčního celku v předešlý stav. Hledisko ceny, za kterou se věc v době a místě činu obvykle

prodává, takovou vzniklou škodu zpravidla náležitě nevystihuje.

Takto je třeba postupovat i v případech, kdy poškození věci, které je ve srovnání s celkovou hodnotou věci ve značném nepoměru (např. drobné poškození fasády jinak bezvadného domu), nebo spočívá v poškození věci, která je nedílnou součástí určitého funkčního celku a kterou lze opravit nebo uvést do původního stavu (např. přední sklo motorového vozidla), ačkoliv se v místě a v čase činu prodává, do ceny věci, resp. funkčního celku nepromítá. V takovém případě nezbývá než použít metodu nákladovou, neboť metodou časové ceny věci by výše škody nemohla být vůbec stanovena např. když by nebylo možné určit, za jakou částku by se nepatrně poškozená věc prodala, resp. pokud by takové poškození nemělo vliv v daném místě a v čase na celkovou cenu věci (např. nemovitosti, motorového vozidla aj.). I v případě nepatrného poškození věci, které by se nepromítlo v její ceně jako celku, může vzniknout majiteli skutečná škoda, která by se rovnala právě nákladům, které by bylo třeba vynaložit, aby se věc např. uvedla do předešlého stavu a bylo ji možné užívat po všech stránkách jako před poškozením (např. náklady na vyčištění vnější omítky domu od sprejerského díla, výměna rozbité výlohy v přízemní prodejně činžovního domu, oprava poškozených vstupních dveří domu či rozbitých oken, výměna poškozeného předního skla motorového vozidla, oprava jeho poškrábané karoserie, rozbitých světlometů apod.). Jinými slovy řečeno škoda v takových případech materiálně existuje, ale nominálně nemůže ovlivnit cenu celku. Takový způsob určení výše škody je vhodný i z toho důvodu, že umožňuje vycházet z účelně vynaložených nákladů na uvedení věci do původního stavu při započítání amortizace věci, ale i ceny práce, kterou bylo třeba (vedle náhradních dílů či jiných věcných nákladů) na tyto účely vynaložit. Na druhou stranu je třeba zdůraznit, že účelně vynaložené náklady na uvedení věci do původního stavu v žádném případě nesmí přesáhnout cenu věci, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě činu před poškozením prodávala.

Ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. ovšem nelze vykládat způsobem, který by mohl vyústit v neodůvodněné a nekritické preferování nákladového hlediska nad hlediskem časovým, resp. tržním ve všech případech, kdy se poškozená věc obvykle v době a v místě činu prodává. V každém konkrétním případě je zásadně třeba nejdříve dospět k dílčímu závěru o nemožnosti reálného zjištění skutečné výše škody jako rozdílu mezi cenou, za kterou se v době a v místě činu obvykle prodávala nepoškozená věc, a cenou, za kterou se v době a v místě činu obvykle prodávala odpovídající věc s takovým druhem, rozsahem a stupněm poškození, které způsobil obviněný. Větu první § 89 odst. 12 tr. zák. je třeba aplikovat přednostně, ovšem pouze za předpokladu, že je tato aplikace možná a vede ke spolehlivému a správnému zjištění výše skutečné škody. Uvozovací část věty druhé citovaného ustanovení vypovídá jednoznačně o přesvědčení zákonodárce, že tato aplikace vždy možná není. Ve většině případů, když bude shledáno takové poškození věci či její součásti, že výše způsobené škody je ve značném nepoměru ve srovnání s celkovou cenou věci, když výše uvedený postup by byl vzhledem k poškozenému i celému trestnímu řízení zjevně neúčelný a nevystihoval by správně a spolehlivě skutečnou výši způsobené škody podle občanského zákoníku, takové srovnání ani prakticky možné nebude. V těchto případech pak nastoupí nejen praktická možnost, ale i povinnost aplikace § 89 odst. 12 věty druhé tr. zák., nikoli na úkor úpravy obsažené ve větě první citovaného ustanovení.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu z těchto důvodů dospělo k závěru, že rozhodujícím hlediskem, podle kterého ze tří kritérií obsažených v ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. bude stanovena výše škody způsobené trestným činem v případě poškození věci, je skutečnost, zda lze zjistit cenu, za kterou se věc, jež byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává. Posouzení této skutečnosti je závislé na konkrétním druhu a charakteru poškozené věci (případně její části) a na tom, zda existují takové překážky, které výrazně znesnadňují použití uvedeného kritéria nebo vzhledem k nimž není účelné, hospodárné ani výstižné stanovit škodu porovnáním ceny věci před poškozením a po něm.

Stanovení výše škody podle účelně vynaložených nákladů na uvedení poškozené věci do stavu před

jejím poškozením tedy přichází v úvahu zejména tehdy, pokud je z okolností zřejmé, že výše způsobené škody je ve značném nepoměru ve srovnání s celkovou cenou poškozené věci nebo jde o poškození části většího funkčního celku, které se neprojeví na jeho prodejní ceně (např. poničení kapoty motorového vozidla, rozbití jeho oken, světlometů apod.). Při tomto způsobu stanovení výše škody je třeba od nákladů vynaložených na opravu poškozené věci odečíst částku odpovídající zhodnocení věci oproti jejímu stavu před poškozením.

Poznámka:

Tímto stanoviskem se nemění dosavadní judikatura (srov. shora citovaná rozhodnutí publikovaná pod č. 32/1994 a č. 39/2002 Sb. rozh. tr.), neboť v souladu s větou první § 89 odst. 12 tr. zák. je primárním hlediskem při stanovení výše škody způsobené i při částečném poškození větších funkčních celků cena, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává. Extenzivním výkladem věty druhé § 89 odst. 12 tr. zák. se jím však umožňuje subsidiární uplatnění některého z dalších dvou hledisek (tzn. hlediska účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo hlediska účelně vynaložených nákladů na uvedení v předešlý stav) ve všech těch případech, když postup podle primárně uvedeného hlediska by byl vzhledem k poškozenému i celému trestnímu řízení zjevně neúčelný, nevhodný a nevedl by ke správnému a spolehlivému stanovení výše skutečné škody určené podle kritérií občanského zákoníku.